

Presentatie bestuurskrachtonderzoeken Gooi- en Vechtstreek d.d. 21 juni 2005
C.H. (Cees) de Cloe

Drie opmerkingen over de systematiek van het onderzoek:

- Goede medewerking bij het onderzoek, waarvoor dank;
- Onderzoek afgerond binnen de afgesproken tijd;
- Uniforme wijze van onderzoek en rapporteren vergemakkelijkt een vergelijking, het onderzoek is echter niet bedoeld om een rangorde van gemeenten te formuleren.

Het onderzoek betreft de bestuurskracht van zes afzonderlijke gemeenten. Daar is discussie over geweest maar uiteindelijk is hiervoor gekozen. De gemeenten Blaricum en Laren hebben niet deelgenomen maar geven er de voorkeur aan een bestuurskrachtonderzoek uit te laten voeren door de provincie Utrecht (overigens gelijktijdig met de gemeente Eemnes). Dit onderzoek is, naar ik heb begrepen, in oktober a.s. gereed. De nieuwe gemeente Wijdmeren heeft vanwege de recente fusie afgezien van deelname.

Eigen grenzen niet heilig

Zes gemeenten in één regio die tegelijkertijd een onderzoek naar hun bestuurskracht laten instellen, dat wil ook zeggen dat die gemeenten bereid zijn verder te kijken dan hun gemeentegrens lang is. Wij hebben dit ook zo aanvoeld en in het onderzoek ook veel aandacht gegeven aan het aspect van gemeentelijke samenwerking bij het uitvoeren van lokale taken.

Wat dan in de eerste plaats opvalt is dat in Gooi- en Vechtstreek op veel beleidsterreinen samenwerking wordt gezocht, maar in de tweede plaats dat die samenwerking moeizaam tot stand komt. Nu past dit in de bestuurlijke traditie van het gebied, die er een is van decennia lange discussies over samenwerking, herindeling en grenscorrecties. Wel is de vraag aan de orde in hoeverre de gemeentelijke samenwerking in het licht van de complexe opgaven waar de gemeenten voor staan (decentralisatie, kwaliteitseisen aan regelgeving en toezicht en automatisering) nog vrijblijvend kan zijn.

Moeizame samenwerkingscultuur: Gooise matras opschudden

De regio wordt gekenmerkt door een zeer moeizame samenwerkingscultuur. Er is binnen het gebied geen eensluidende visie op de rol van het gewestelijk bestuur of andere samenwerkingspatronen, zodat als gevolg daarvan een lappendeken aan bestuurlijke samenwerkingsconstructies dreigt te ontstaan. Enkele gemeenten zijn voorstander van een mogelijk verdere uitbouw van het takenpakket van het huidige gewestbestuur. Anderen, waaronder met name Hilversum, willen dat zeer beslist niet. Anderzijds is er ook geen bestuurlijke centrumgemeente en Hilversum -die daar misschien het meest aanspraak op zou kunnen maken- werpt zich niet als zodanig op. Hilversum is wel actief als het gaat om de positionering van Gooi- en Vechtstreek naar buiten (Noordvleugel Randstad, NV Utrecht), maar (te) terughoudend bij het richting geven aan de gemeentelijke samenwerking in het gebied.

Als het gaat om goede bestuurlijke verhoudingen en bestuurlijke samenwerking mag de Gooise matras best eens goed worden opgeschud.

Goed bestuur

Bestuurskracht heeft te maken met het bewerkstelligen van samenhang tussen beleidsvoorbereiding, besluitvorming en uitvoering. Die samenhang komt onder druk te staan wanneer er onbalans ontstaat tussen inspraak en interactiviteit enerzijds en bestuurlijke regie en besluitvaardigheid anderzijds. Het kan zijn dat dit te maken heeft met de mondigheid van de Gooise burgers maar onze indruk is dat een aantal gemeente (onder andere Huizen) moeite hebben die balans te vinden, ten nadele van de besluitvaardigheid.

Die zorg voor samenhang tussen beleidsvoorbereiding, besluitvorming en uitvoering en de aandacht voor eenheid van beleid ook in de verhouding tussen Raad, College en organisatie is sterk ontwikkeld in Bussum. Bussum besteedt veel zorg aan goed bestuur. Naarden hecht daar evenzeer waarde aan (onder andere in beleidsdocumenten) maar weet dat evenwicht in de praktijk nog niet altijd te bewaren.

Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn op de individuele gemeente gericht en het onderzoek is tot op zekere hoogte een momentopname waarbij je nooit helemaal recht kunt doen aan lopende trajecten die op termijn van invloed kunnen zijn op de bestuurskracht. Zo is in Hilversum een omvangrijk vernieuwings- en reorganisatietraject gaande (Perspectief voor de toekomst). Onder het motto minder beleid en meer uitvoering wordt een aanzienlijk slankere organisatie nagestreefd, onder andere te bereiken via regionalisatie van de brandweer en de Sociale Dienst. Zo mogelijk nog crucialer is de vernieuwingsoperatie in de gemeente Weesp waarbij de structuur, inrichting en werkwijze van de ambtelijke organisatie op de schop gaan en waarbij ook nog eens een compleet nieuw management moet worden aangetrokken. Als dat traject straks succesvol kan worden afgerond kan dat op termijn bijdragen aan een versterking van de bestuurskracht.

Als onderzoekers hebben wij evenwel gepoogd een inschatting en beoordeling op basis van structurele ontwikkelingen te geven. Zowel de positieve beoordeling van Bussum als de matige bestuurskracht van Weesp zijn resultanten van ontwikkelingen over meerdere jaren. En ook een enthousiast nieuw College in Muiden moet werken met een structureel kwetsbare organisatie en zal blijvend geconfronteerd worden met een schaalprobleem. Een schaalprobleem dat, gelet op de toenemende complexiteit van de opgaven, alleen maar groter wordt.

Natuurlijk kunnen wij bij ons onderzoek niet helemaal loskomen van enige subjectiviteit, dat is bij dit soort onderzoeken ook niet te vermijden. Wel hebben we gepoogd om aan de hand van geëxpliciteerde normen een zo objectief mogelijke toets te verrichten en op basis van een analyse van structurele ontwikkelingen aanbevelingen te formuleren.

Hoe nu verder

Het beeld is niet compleet. Jammer dat Blaricum en Laren niet hebben meegedaan, hopelijk is in oktober aanstaande het resultaat van het Utrechtse onderzoek bekend zodat het plaatje ook aan de oostflank van de regio weer compleet wordt.

Wij schetsen hierbij twee ontwikkelingen rondom de vraag: Waar is de bestuurskracht van de gemeenten het beste mee gediend?

1. Het is sowieso nodig dat de gemeenten beter en gestructureerder gaan samenwerken en dan gaat het niet om de vaak slechte onderlinge verhoudingen en de daarmee gepaard gaande irritaties -dat moet sowieso veranderen- maar met name over zaken als het bestuurlijk kunnen geven en nemen en naast het eigen gemeentelijke belang ook het belang van het bestuurskracht van het geheel een zwaar gewicht geven. Een uitbreiding van het takenpakket van het gewestbestuur is voor sommige gemeenten daarbij een optie, het taboe dat daar nu op rust dreigt te leiden tot een lappendeken aan bestuurlijke constructies. Als grootste gemeente in het gebied zou Hilversum de discussie over dit onderwerp moeten aanvoeren, daarbij geen dominantie, wel een een trekkersrol. Het moet toch mogelijk zijn tot een beter bestuursklimaat in de regio te komen.
2. De noodzaak tot betere samenwerking laat onverlet dat wij voor enkele gemeenten een versterking van de bestuurskracht via gemeentelijke samenvoeging wenselijk achten. Met name voor de gemeenten Muiden en Weesp is dit een reële optie. De gemeenten Bussum en Naarden hebben zelf al herhaaldelijk aangegeven dat dit ook voor hen een serieuze mogelijkheid is die bezien zou moeten worden.

Uiteindelijk denken wij dat een gemeentelijke fusie van Weesp en Muiden (en daarbij eventueel te betrekken Bussum en Naarden) te prefereren is. Muiden zal namelijk ook bij een meer intensieve samenwerking blijvend tegen de problemen van haar kwetsbaarheid in de organisatie blijven aanlopen. Een andere reden waarom wij een voorkeur hebben voor gemeentelijke samenvoeging is gelegen in het feit dat wij op basis van het bestuurskrachtonderzoek somber gestemd zijn over het vermogen om op vrijwillige wijze een zware intensivering te bereiken.

Provincie Noord-Holland

En dat brengt mij tot slot bij een opmerking richting het provinciebestuur van Noord-Holland dat via een financiële bijdrage het onderzoek naar de bestuurskracht heeft mogelijk gemaakt. De provincie is nauw betrokken bij bestuurlijke verhoudingen op lokaal niveau en heeft ook belang bij bestuurkrachtige gemeenten. Het beleid van de provincie Noord-Holland ten aanzien van gemeentelijke samenwerking en gemeentelijke samenvoeging is er een waarbij bijzonder veel ruimte wordt gelaten aan gemeentelijke initiatieven en men in beginsel niet in actie komt tenzij de gemeente daar nadrukkelijk om vragen. Gelet op de situatie in Gooi- en Vechtstreek geef ik de provincie Noord-Holland in overweging om de komende discussie en ontwikkelingen in het gebied actief te volgen en indien nodig mede richting te geven.